

dir, com un element més del paisatge rural, i amb una perspectiva de treball en xarxa, ja sigui des l'òptica dels espais naturals protegits o de la prevenció d'incendis.

En conclusió, ens trobem davant d'un llibre de lectura fàcil, amb les dades justes per fer-nos entendre la realitat dels boscos a Catalunya i, sobretot, amb l'opinió dels principals col·lectius que actuen o teoritzen sobre el present i el futur de la gestió forestal.

Josep Gordi Serrat

L'organització dels propietaris rurals

PLANAS I MARESMÀ, Jordi.

Els propietaris i l'associacionisme agrari a Catalunya (1890-1936).

Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines, Centre de Recerca d'Història Rural i Documenta Universitària. Girona, 2006.

La col·lecció Estudis de la Biblioteca d'Història Rural, editada per l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines i pel Centre de Recerca d'Història Rural, ha arribat al número 9 amb l'edició de part de la tesi doctoral de Jordi Planas i Maresma, professor de la Universitat de Barcelona. Consisteix en un estudi sobre l'organització dels propietaris agraris entre els anys 1890 i 1936, centrat sobretot en el paper de l'Institut Agrí-

cola Català de Sant Isidre (IACSI), associació de classe apareguda l'any 1851, defensora dels interessos de la classe propietària catalana. L'autor fa un repàs de l'activitat d'aquesta associació des dels anys de la crisi agrària de final del segle XIX fins a l'inici de la Guerra Civil.

L'objectiu fonamental del llibre és indicar la manera com l'IACSI donà resposta a les noves condicions socials que s'imposaren al camp a partir de final del segle XIX. La crisi econòmica, propiciada per la caiguda de preus dels productes agraris, coincidí en el temps amb una crisi social que amenaçava les estructures tradicionals que havien imperat al camp català al llarg de gairebé tot el segle XIX. El conflicte rabassaire, el nou associacionisme pagès, l'auge de la societat de masses... posaven en perill la preeminència social dels propietaris. Arran d'això, l'IACSI decidí canviar el seu tradicional discurs de defensa dels interessos de les classes socials elevades per erigir-se en defensor dels interessos agraris en general, o sigui, intentà presentar-se com una associació de caire interclassista. En paraules de l'autor, «trencar les solidaritats de classe i reforçar les solidaritats verticals» (p. 11). Per aquest motiu, l'IACSI s'interessà particularment en la modernització de les tècniques agrícoles, per tal de mostrar-se davant la societat rural com una organització

que no donava l'esquena als avenços tècnics que anessin en pro de la millora de la producció. Els congressos que celebrà la Federació Agrícola Catalano-Balear (entitat promoguda per l'IACSI que agrupava diverses associacions agràries catalanes i balears) arreu del territori català entre els anys 1898 i 1923 incidiren amb interès en els mitjans per aconseguir un millor rendiment del treball de la terra.

Tot i així, l'IACSI visqué una contínua contradicció entre aquests objectius interclassistes i l'origen nobiliari i tradicional de bona part de les seves classes dirigents. Quan semblava que es posaven en qüestió els pilars del sistema tradicional agrari català (trienni bolxevic, II República...), l'IACSI articulava al seu voltant el discurs de defensa dels interessos de les classes altes. Per això, el llibre finalitza en el moment en què aquesta associació que es presentava com a interclassista i apolítica rebé amb aplaudiments i amb els braços oberts la implantació a Catalunya d'un nou partit polític tan poc sospitós de democràtic com la CEDA de Gil-Robles. La violència social que es desfermà durant la Guerra Civil posà de manifest la gran distància que hi havia encara entre propietaris i pagesos, malgrat els esforços de l'IACSI d'aparèixer com a garant dels interessos de la societat rural en general.

Els diferents mapes, quadres, gràfics i apèndixs inclosos al llibre palesen el gran esforç de l'autor per ressaltar la implantació de l'IACSI i de les diverses societats de propietaris que estigueren sota la seva òrbita al llarg de tot el territori català, i tot això malgrat la pèrdua, durant la revolució del 1936, de bona part la documentació generada per l'organització. Gràcies al treball de Planas tenim accés als noms dels integrants de les diferents juntes directives de l'IACSI, així com de les diferents associacions que en un moment o altre defensaren les posicions de les classes altes agràries a tota la geografia catalana (inclosos tots en un pràctic apèndix onomàstic), a les ponències dels congressos agraris, al diferent grau d'implantació d'aquestes societats... A més de ser una excel·lent radiografia d'aquesta institució tan important en la història contemporània del nostre país, el llibre és un estímul per a futurs treballs d'abast local que vulguin aprofundir en alguns dels personatges o les societats que s'hi esmenten. Estudiar la història de l'IACSI durant els anys de la Restauració i la República és analitzar l'associacionisme pagès, les trames caciquistes, la crisi de la societat tradicional i la resposta de la classe propietària a aquesta situació; és, en definitiva, analitzar una època apassionant de la història del nostre país.

Joaquim Alvarado i Costa